

5. Теория и практика общевойскового боя/ Москва, <http://ebiblioteka.ru/browse/doc/38967612>, <http://ebiblioteka.ru/browse/doc/39227245>.

6. Дельбрюк Г. История военного искусства в рамках политической истории [электронный ресурс] <http://militera.lib.ru>.

7. Жомини А. [электронный ресурс] <http://militera.lib.ru>.

УДК 385.81

Сусветна-гістарычнае значэнне Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне 1941–1945 гадоў

Кучкін К. К.

Навуковы кіраўнік Капкович М. И.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Уводзіны. 9 траўня 1945 года скончылася самая кровапралітная і жорсткая вайна XX стагоддзя. Гэты дзень – дзень славы нашага народа, што знішчыў фашызм. І гэта не выпадкова. СССР з'яўляецца адзінай краінай у свеце, якая спыніла, а потым разграміла асноўныя сілы гітлераўскай Германіі.

Асноўная частка.

Вялікая частка вырашальных бітваў Другой сусветнай вайны адбылася на савецка-германскім фронце (Маскоўская наступальная аперацыя, Сталінградская бітва, бітва на Курскай дузе, Берлінская аперацыя і інш.). Толькі пад Масквой для ажыццяўлення плана захопу Масквы германскае камандаванне засяродзіла ўсходней за Смаленск у палосе групы войскаў «Цэнтр» 1 мільён 800 чалавек, 1700 танкаў, звыш 14 тысяч прылад і мінамётаў. 1390 самалётаў. У Сталінградскай бітве з абодвух бакоў брала ўдзел больш за 1 млн. чалавек, больш за 10 тыс. прылад і мінамёты, больш за 1000 самалётаў. У Курскай бітве з боку Чырвонай Арміі брала ўдзел 1336 тыс. чалавек, 19100 прылад і мінамётаў, 3444 танкаў і САУ, 2172 самалётаў. З боку Германіі – 900 тыс. чалавек, 10000 прылад і мінамётаў, 2700 танкаў, 2050 самалётаў.

У 1942 г. у бітве пры Эль-Аламейне (Паўночная Афрыка) ангельскія войскі мелі 220 тыс. чалавек, нямецка-фашысцкія – 115 тыс. чалавек (11 дывізій, 50 танкаў, 90 самаходных прылад. [1 с. 6].

Дывізіі Германіі галоўным чынам вялі баі з Узброенымі сіламі Савецкага Саюза. Яны гэтак былі заняты ў вайне супраць СССР, што нават пры высадцы амерыкана-ангельскіх войскаў у Паўночнай Францыі не зрабілі ім істотнага супраціву. Галоўнакамандуючы ўзброенымі экспедыцыйнымі сіламі хаўруснікаў у Еўропе на Заходнім фронце Д. Эйзенхаўэр казаў:

«Уварванне ў Нармандыю праз Ла-Манш у чэрвені 1944 года пачалося ў лёгкіх умовах і праходзіла без супраціву нямецкіх войскаў на ўзбярэжжы, чаго мы проста не чакалі. Немцы не мелі тут абароны, пра якую яны крычалі на ўвесь свет. А што сабой фактычна ўяўляў «Атлантычны вал»? На працягу гэтага «вала» было не больш за тры тысячы прылад розных калібраў. У сярэднім гэта ледзь больш за адну прыладу на кіламетр. Узброеных жалезабетонных будынкаў былі адзінкі, якія не маглі служыць перашкодай для нашых войскаў».

Для параўнання трэба сказаць, што ў 1942 годзе на савецка-германскім фронце супраціўныя бакі ўсталёўвалі да 100 прылад на кіламетр фронту. Пры штурме Берліна на пляцоўцы галоўнага ўдару артылерыйная шчыльнасць савецкіх войскаў складала да 270 ствалоў на адзін кіламетр фронту, а на «Атлантычным вале», як сказана вышэй, – ледзь больш за 1-ую прыладу на кіламетр фронту.

У 1945 г. Д. Эйзенхаўэр казаў «Чырвоная Армія згуляла вырашальную ролю ў паразе Германіі». Б. Мантгомеры, фельдмаршал Вялікабрытаніі адзначаў «Расія здзейсніла вялікі вайсковы вычыні... Расія ў цяжкім дубоі, амаль сам-насам з надыходнымі гітлераўскімі войскамі прыняла на сябе ўсю сілу германскага ўдару і выстаяла. Мы, ангельцы, ніколі не забудземся вычыну Расіі».

Але прайшло зусім няшмат часу, амерыканцы і англічане сталі пісаць і казаць зусім процілеглае, таму што яны пісалі і казалі ў 1941–1945 гадах [2 с 98].

Менавіта наша краіна вынесла асноўны цяжар гэтай вайны, стала галоўнай перашкодай на шляху шырання нямецка-фашысцкага панавання і японскага мілітарызму над іншымі народамі. На савецка-германскім фронце знаходзілася пераважная большасць дывізій вермахта. Па бязлітаснасці, размаху і актыўнасці баёў ён нашмат перасягаў іншыя франты Другой сусветнай вайны. На Ўсходнім фронце вораг панёс 80 % сукупных страт. Англія і ЗША пабілі ў Заходняй Еўропе, Паўночнай Афрыцы і Італіі не больш за 176 дывізій.

Падчас баявых дзеянняў у Другой сусветнай вайне ЗША і Англія знішчылі ў 8 разоў менш за гітлераўцаў, чым Чырвоная Армія.

Разам з тым мы павінны добра помніць пра тое, што дапамога нашых хаўруснікаў па антыфашысцкім блоку была не залімітавая, як цяпер гэта спрабуюць уявіць некаторыя фальсіфікатары гісторыі. Даставы па лэндлізу складалі ў адносінах да нашай уласнай вытворчасці 15 % па самалётах усіх тыпаў, 12 % па танках і САУ, каля 2 % па зенітных артылерыйскіх гарматах. Найболей істотнымі сталі даставы аўтамабіляў. Чырвоная Армія атрымала 427 тыс. грузавых і легкавых аўтамабіляў (70 % усяго наяўнага аўтатранспарту), што надало ёй мабільнасць і рухомасць. Значную дапамогу

гу па лэнд-лізу атрымаў і савецкі Вайскова-марскі флот. У яго склад увайшлі 596 баявых караблёў і суднаў, пабудаваных на заходніх верфях, што складала 22,3 % ад агульнай колькасці караблёў і суднаў, вырабленых тады айчыннай прамысловасцю.

Дапамога па лэнд-лізу, а таксама брытанскія і канадскія даставы ў СССР у агульнай складанасці не перавышалі 4 % савецкай прамысловай вытворчасці ў вайсковыя гады, і іх асноўны струмень давёўся на 1943–1944 гады, калі ўжо быў дасягнуты карэнны пералом у вайне.

Тым не менш гэтыя даставы зрабілі не толькі матэрыяльную дапамогу, але і палітычную і маральную падтрымку савецкаму народу ў вайне з фашысцкай Германіяй. У сваю чаргу Савецкі Саюз паставіў ЗША 300 тыс. тон хромавай руды, 32 тыс. тон марганцавай руды, значную колькасць плаціны, золата, лесу і г. д. Не паспела вайна скончыцца, як ЗША спынілі даставы, хоць СССР яшчэ чакала вайна з Японіяй, пра ўступ у якую Савецкі Саюз вельмі прасілі амерыканцы.

Больш 7 млн савецкіх ваяроў вялі бязлітасныя баі з ворагам на тэрыторыі 12 краін Еўропы і Азіі агульным пляцам 2,2 млн км кв. з насельніцтвам звыш 147 млн чалавек. Цалкам ці часткова Чырвоная Армія вызваліла Румынію, Польшчу, Балгарыю, Венгрыю, усходнія раёны Югаславіі, Аўстрыі, Германіі, Чэхаславакію, Нарвегію (правінцыю Финмарк), Данію (выспа Борнхальм), паўночна-ўсходнія правінцыі Кітая, Карэю (да 38-й паралелі). Войскі Чырвонай Арміі страцілі пры гэтым больш за 1 млн чалавек: на тэрыторыі Румыніі – каля 69 тыс., Польшчы – 600 тыс., Югаславіі – 8 тыс., Чэхаславакіі – 140 тыс., Венгрыі – звыш 140 тыс., Аўстрыі – каля 26 тыс., Германіі – 102 тыс.

СССР згуляў вырашальную ролю ў разгортванні руху Супраціву ў шмат якіх краінах Еўропы, аказваючы яго ўдзельнікам дапамогу зброяй і боепрыпасамі, актыўна перадаючы досвед партызанскага змагання на акупаванай тэрыторыі Савецкага Саюза. Ён у значнай ступені спрыяў умацаванню антыгітлераўскай кааліцыі.

Пасля распаду СССР з'явіліся розныя здагадкі пра вырашальны ўнёсак былых народаў краіны ў перамогу над ворагам. Варта адзначыць, што ў гады вайны неслі незаменныя страты ўсе народы СССР. Перамога – гэта найвялікшая падзея для ўсіх былых народаў СССР, як бы цяпер у асобных краінах да яе ні ставіліся і ні абніжалі яе значэнне. Перамога над фашызмам – падзея сусветна-гістарычнага значэння. Галоўны вынік пераможнага завяршэння Вялікай Айчыннай вайны палягае ў тым, што ў найцяжкіх выпрабаваннях савецкі народ зруйнаваў фашызм – самае змрочнае спараджэнне эпохі, адбараніў волю і незалежнасць сваёй дзяржавы. Зрынуўшы фашызм разам з войскамі іншых дзяржаў антыгітлераўскай кааліцыі, Савецкі Саюз vyrатаваў чалавецтва ад пагрозы заняволення. Су-

светна-гістарычная перамога савецкага народа над германскім нацызмам зрабіла велізарны ўплыў на ўсё далейшы ход сусветнай гісторыі, на развязак карэнных сацыяльных праблем сучаснасці.

Заклучэнне. Пасля паразы Германіі і яе хаўруснікаў з'явіліся новыя цэнтры ўплыву, свет рабіўся ўсё больш біпалярным. У расстаноўцы сіл Захад – Усход галоўная роля належала зараз Савецкаму Саюзу і Злучаным Штатам Амерыкі. СССР не толькі выйшаў з міжнароднай ізаляцыі, але і набыў статус асноўнай міравой дзяржавы [3 с 13].

Такім чынам, пераможнае завяршэнне Другой сусветнай вайны адкрыла новую старонку ў гісторыі XX стагоддзі. Кардынальна змянялася становішча на сусветнай арэне. Якія імкліва развіваліся падзеі прывялі да ператварэнняў у сістэме міжнародных адносін.

Літаратура

1. Белоусов, А. О решающей роли СССР в достижении Победы во Второй мировой войне / А. Белоусов // Военно-исторический журнал. – 2006. – № 1 – С. 3–8.
2. Великая Отечественная война. Вопросы и ответы - М., 1984. – 280 с.
3. Иванов, Б. Всемирно-историческое значение Победы советского народа в Великой Отечественной войне 1941–1945 годов / Б. Иванов // Ориентир. – 2012. – № 2. – С. 3–8.

УДК 628.18

Применение вооруженных сил для ликвидации массовых беспорядков

Летяго П. А.

Научный руководитель Ключко П. В.

Учреждение образования

«Гродненский государственный университет имени Янки Купалы»

Сегодня в современных вооруженных конфликтах от вооруженных сил все чаще ожидается проведение не только боевых действий против противника, но и правоохранительных операций в целях поддержания или восстановления общественной безопасности и правопорядка. Военный конфликт – форма разрешения противоречий в межгосударственных или внутригосударственных отношениях с применением военной силы (средств вооруженной борьбы) противостоящими сторонами: войны различных масштабов, международные и внутренние вооруженные конфликты, а также другие формы применения военной силы [1].

Военные операции все чаще проводятся среди населения. Враги смешиваются с мирным населением. Поэтому чрезвычайно сложно отличить